

Médiafelügyeleti főosztály

Ügyiratszám: MN/5952-6/2015.
Ügylétező: **személyes adat**
Tárgy: kiegyensúlyozottsági kérelem
elbírálása

HATÁROZAT

A Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság (a továbbiakban: **Hatóság**) Hivatala (a továbbiakban: **Hivatal**) **Személyes adat** (**Személyes adat** a továbbiakban: **Kérelmező**) a **Személyes adat** által képviselt InfoRádió Kft. (1033 Budapest, Polgár utca 8-10., a továbbiakban: **Médiaszolgáltató**) InfoRádió elnevezésű médiaszolgáltatásában 2015. március 1-jén 18:00 órai kezdettel sugárzott „Aréna” című műsorszámmal kapcsolatban, 2015. március 6-án benyújtott, a kiegyensúlyozott tájékoztatás megsértését kifogásoló kérelme alapján 2015. március 7-én indult hatósági eljárásban a Kérelmező kérelmét

elutasítja.

A határozat ellen a közléstől számított 15 napon belül a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság Médiatanácsának (a továbbiakban: **Médiatanács**) címzett, de a Hivatalnál (1015 Budapest, Ostrom u. 23-25.) benyújtott, halasztó hatályú fellebbezéssel lehet élni. Az eljárás illetékmentes. A fellebbezést a Médiatanács annak kézhezvételét követő 40 napon belül bírálja el.

Indokolás

A Kérelmező 2015. március 6-án érkezett, MN/5952-1/2015. számon iktatott beadványában a Médiaszolgáltató InfoRádió elnevezésű csatornáján 2015. március 1-jén 18:00 órai kezdettel sugárzott „Aréna” című műsorszámmal kapcsolatban azt kifogásolta, hogy az európai energiapolitikáról, s köztük a német energiapolitikáról, a német szélkerekekről szóló részben nem hangzottak el azok az információk, amelyek a téma teljes körű és valóságos megismeréséhez szükségesek lettek volna.

A médiaszolgáltatásokról és a tömegkommunikációról szóló 2010. évi CLXXXV. törvény (a továbbiakban: **Mttv.**) 181. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezés előírja, hogy a sajtószabadságról és a médiatartalmak alapvető szabályairól szóló 2010. évi CIV. törvény (a továbbiakban: **Smtv.**) 13. §-ában és e törvény 12. § (2) bekezdésében meghatározott kiegyensúlyozottsági kötelezettség megsértése esetén a kérelem elbírálására a JBE médiaszolgáltatók és a közszolgálati médiaszolgáltatók médiaszolgáltatásai tekintetében a Médiatanács, más médiaszolgáltatások vonatkozásában a Hivatal rendelkezik hatáskörrel.

A fenti rendelkezést alapul véve, valamint az Mttv. 184. § (1) bekezdésének e) pontja értelmében jelen kiegyensúlyozottsági ügyben a kérelem elbírálása a Hivatal hatósági hatáskörébe tartozik, tekintettel arra, hogy a Médiaszolgáltató nem tartozik sem a közszolgálati, sem pedig a jelentős befolyásoló erővel rendelkező médiaszolgáltatók körébe.

Az Mttv. 166. § értelmében a Hivatal a kiegyensúlyozott tájékoztatás kötelezettségének megsértésével kapcsolatos eljárásban az Mttv. 181. §-ában meghatározott eltérésekkel az Mttv. általános eljárási szabályait (Mttv. 144-165. §) és a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: **Ket.**) rendelkezéseit alkalmazza. Az Mttv. 144. §-a értelmében a Hivatal hatósági eljárásaiban az Mttv.-ben foglalt eltérésekkel a Ket. rendelkezései szerint jár el.

A Hivatal a Kérelmező beadványa alapján megállapította, hogy a Kérelmező nem nyilatkozott arról, és nem igazolta, hogy a Médiaszolgáltató részére postai úton küldött kifogását a Médiaszolgáltató mikor vette kézhez, egyúttal nem jelölte meg a kifogásolt műsorszám pontos címét. Az előbbiek alapján a Hivatal a tényállás tisztázása, ennek keretében a kiegyensúlyozottsági kérelem előterjesztése előfeltételeinek fennállása, Kérelmező általi betartása vizsgálata érdekében 2015. március 10-én kelt MN/5952-2/2015. számú végzésében a Ket. 37. § (2) bekezdése alapján nyilatkozattételre hívta fel a Kérelmezőt annak igazolására, hogy kifogását a Médiaszolgáltató részére a kifogásolt tájékoztatás közzétételétől, ismétlés esetén az utolsó ismétléstől számított hetvenkét órán belül írásban terjesztette elő, és az a Médiaszolgáltatóhoz meg is érkezett, továbbá arra, hogy nyilatkozzon a kifogásolt műsorszám pontos címéről.

A Kérelmező a Hivatalhoz 2015. március 20-án érkezett, MN/5952-3/2015. számon iktatott beadványához mellékelte a kifogása Médiaszolgáltató részére 2015. március 2-án történt megküldését, valamint a kifogás Médiaszolgáltató általi, 2015. március 5-i átvételét alátámasztó belföldi térivevényt és könyvelt küldemény feladóvevényét. Egyúttal közölte hiánypótlásában, hogy időközben a Médiaszolgáltató írásban döntött a kifogásról, amely döntés másolatát a Kérelmező csatolta hiánypótlásához. E másolat szerint a Médiaszolgáltató elutasította a kifogást, arra hivatkozással, hogy a kifogásolt műsorszám magazin-műsorszám, amelynek célja az interjúalany véleményének bemutatása egyes kérdésekkel kapcsolatban, nem pedig egy adott téma alapos, minden tételében minden szóba jöhető politikai/tudományos/kulturális/egyéb nézőpontjának ismertetése. Véleménye alátámasztásaként a Médiaszolgáltató hivatkozott a Hivatal MN/28975-5/2014. ügyiratszámú hatósági határozatában foglaltakra, amely szerint az ilyen jellegű műsorszámokban elhangzó, részkérdéssel kapcsolatos, az interjúalany véleményével ellentétes attitűdök bemutatása nem része a kiegyensúlyozott tájékoztatás követelményének. A Kérelmező nem fogadta el a Médiaszolgáltató döntését, és az elutasítás indokaira részletesen reagált hiánypótlásában.

A Kérelmező szerint a kifogásolt műsorszámokban a Médiaszolgáltató a hallgatókat a magyar nemzet tagjai számára az egyik legnagyobb jelentőséggel bíró vitatott kérdésben a kiegyensúlyozottság követelményét megsértve tájékoztatta. A Kérelmező szerint a tájékoztatás tartalma abban állt, hogy Magyarország a biztonságos energiaellátás vitatott ügyében helyes stratégiai döntéseket hozott, illetve, hogy e döntések mennyire harmonizálnak a nyugati EU-tagállamok stratégiájával, különös tekintettel a német energiapolitikával. A Kérelmező kifejtette, hogy a műsorszámokban elhangzottak körében nem részleteket kifogásolt, hanem azt, hogy a műsorszám valójában az energiapolitizálás területén a neoliberális eszmeiség terjesztésének szolgálatában állt. A Kérelmező szerint e célt szolgálta az interjúalany ügyesen felépített mondanivalója, amelyet úgy épített fel, hogy Magyarország szempontjából sorsdöntő fontosságú paksi bővítés kérdésében nem fejezett ki ellenző álláspontot, ugyanakkor a nyugat-európai atomerőművekről, a megújuló energiák felhasználási lehetőségeiről, a német energiapolitikáról egyoldalúan szólt, az ismertetőben a Kérelmező által képviselt szervezet álláspontja nem került kifejezésre.

A Kérelmező megjegyezte, hogy az interjúalany neoliberális közgazdász, amelyről már 2013. január 12-én tett közzé hírt az általa képviselt szervezet honlapján. A cikk csatolásra került a hiánypótláshoz. Egyúttal utalt arra is, hogy az interjúalany Magyarországra nézve veszélyeket rejtő voltára 2015. februárjában felhívta Szabó Zsolt, fejlesztés- és klímapolitikáért, valamint kiemelt közszolgáltatásokért felelős államtitkár figyelmét. (A figyelemfelhívás szintén csatolásra került.)

A Kérelmező kifogásolta, hogy az interjúalany az atomerőművek uniós jelenéről és jövőjéről egyes hazai ellenzéki pártok, hazai antinukleáris szervezetek (az Ökotárs Alapítvány által pénzelt zöld mozgalmak) megítélése szerint szólt, miközben a Kérelmező által képviselt álláspont nem jelent meg. Ugyancsak ezt kifogásolta a beszélgetés megújuló energiákról és a német energiapolitikáról szóló részét illetően is.

A Kérelmező a műsorszámokban használt megújuló energia elnevezéssel sem értett egyet, ugyanis – álláspontja szerint – valódi megújuló energia a természetben nem létezik, figyelemmel arra, hogy az energia nem újul meg, csak átáramolhat egyik helyről a másikra vagy átalakulhat másfajta energiává, azonban mennyisége a világban az Ősrobbanás óta állandó. Előadta, hogy megújulónak az olyan, hasznosítható energiafajtát szokás nevezni, amelyet a természet – saját erőforrásaiból máshonnan kivonva – rövid idő alatt pótol. Ezen energiafajták esetében felmerül a kérdés, hogy mennyi vonható ki a bolygó biológiai-ökológiai rendszeréből a természet károsodása nélkül. A Kérelmező szerint az interjúalany a megújuló energiaforrás

kifejezés használatával és a termodinamika törvényeire való hivatkozással önellentmondásba került, mivel a termodinamika I. főtétele az energia-megmaradás elvét mondja ki.

A Kérelmező nem értett egyet azzal sem, hogy a szén-dioxid kibocsátásnak köze lenne a klímaváltozáshoz.

A közeljövőben leállításra kerülő németországi, belga, holland, svájci és franciaországi atomerőművekkel kapcsolatban kifogásolta, hogy nem hangzott el a leállítások valódi oka (életciklus lejárta). Hiányolta annak elhangzását is, hogy a négy paksi reaktort 30 év üzemidő után sem kell leállítani, még további húsz évig üzemelhetnek, s a nyugat-európai erőművek üzemelhetnének még tovább, ha voronyezsi típusú reaktorokba ruháztak volna be az említett országok.

A német energiapolitikával kapcsolatban a Kérelmező sérelmezte annak elhallgatását, hogy a még üzemelő atomerőművek több villamos energiát termelnek, mint a szél- és naperőművek. Egyúttal kiegyensúlyozatlannak tartotta az interjúalany szélenergia-tervezéséről szóló eszmefuttatását, miszerint vagy Angliában vagy Németországban mindig fúj a szél, s ha a két ország közötti távvezeték-kapacitás megnövelésre kerülne, akkor jelentős mértékben megoldódna a szélkerekek azon hátránya, hogy szélcsendes időben nem termelnek, mivel Németország a saját távvezeték-kapacitásának fejlesztését sem tudja finanszírozni, ráadásul a villamos energia lakossági ára Németországban a legnagyobb az EU-tagállamok között. A Kérelmező szerint el kellett volna hangoznia, hogy a német költségvetés nem képes fedezni a megfelelő távvezetési kapacitás biztosítását, amelynek következtében elégtelen az ország északi és déli fele közötti távvezeték-kapacitás, s így az Észak-Németországban szélkerekek által termelt villamos energia nem jut el a déli országrészbe.

A Kérelmező kifogásolta azon álláspontjának elmaradását, miszerint Németország kettős mércével mér, ahogy gázellátásának kapcsán, úgy a villamos energia-ellátás területén is, ugyanis a francia atomenergiából származó villamos energia és a Lengyelországba történő villamos energia-export nélkül a német villamos energia-rendszer már összeomlott volna.

Megítélése szerint közölni kellett volna, hogy a villamos energia exportálása más energiahordozók szállításához képest rendkívül gazdaságtalan, amelyet az áramkereskedők a fogyasztókkal fizettetnek meg, ezért minden országnak kötelessége lenne villamos energia-szükségletét a maga területén megtermelni, az export/import mértékét a saját fogyasztás 10%-ában maximálni, s az export/import tevékenységből kizárni az áramkereskedőket, ahogyan azt a magyar kormány tenni szándékozik.

A Kérelmező kifejtette azt is, hogy a villamos energia valójában nem piaci termék, ugyanis semmilyen más energiahordozóval nem helyettesíthető, s Németországnak elemi érdeke, hogy a villamos energia piaci árú maradjon, ellenkező esetben Bajorországban nem lenne villamos energia-ellátás.

A fentiek következtében a Kérelmező által képviselt szervezet örvend annak, hogy a magyar és német energiapolitika nem harmonizál, s e tény kifejezését minden energiapolitikáról szóló ismertetésben fontosnak és a tájékoztatás kiegyensúlyozottsága feltételének tartják.

Az előadottakra figyelemmel a Kérelmező a jogsértés megállapítását kérte, arra figyelemmel, hogy abban az általa képviselt szervezet véleménye nem került kifejezésre.

A beadvány tartalma szerint az Mttv. 181. §-ában meghatározott kiegyensúlyozottsági eljárás megindítása iránti kérelemnek minősül. Erre tekintettel a Hivatal a Ket. 37. § (1) bekezdésében foglaltak – amely szerint a kérelmet tartalma szerint kell elbírálni akkor is, ha az nem egyezik az ügyfél által használt elnevezéssel –, továbbá a Ket. 20. § (1) bekezdés alapján – amely szerint a hatóság a hatáskörébe tartozó ügyben illetékességi területén, valamint kijelölés alapján köteles eljárni – a kérelmet kiegyensúlyozottsági kérelemnek minősítette.

A kiegyensúlyozottsági kérelem alapján, az Mttv. 181. § (1) bekezdése szerint 2015. március 7-én hatósági eljárás indult.

A Hivatal a hatáskör megvizsgálását követően a kérelem érdemi elbírálásának további feltételeit, azaz a további eljárási szabályok teljesülését ellenőrizte.

Az Mttv. 181. § (2) bekezdése előírja, hogy a hatósági eljárás kezdeményezését megelőzően a kérelmező köteles kifogásával a médiaszolgáltatóhoz fordulni. A kérelmező az általa kifogásolt tájékoztatás közzétételétől, ismétlés esetén az utolsó ismétléstől számított hetvenkét órán belül írásban kérheti a médiaszolgáltatótól azon álláspont – megfelelő, a kifogásolt tájékoztatás közzétételéhez hasonló körülmények közötti – közzétételét, amelynek közzététele a kiegyensúlyozott tájékoztatáshoz szükséges.

Az Mttv 181. § (3) bekezdése kifejti, hogy a médiaszolgáltató a kifogás elfogadásáról vagy elutasításáról annak kézhezvételétől számított negyvennyolc órán belül dönt. A döntésről a kérelmezőt haladéktalanul írásban értesíteni kell. A kérelmező a döntés közlésétől számított negyvennyolc órán belül – a döntés közlésének elmaradása esetén a kifogásolt vagy sérelmezett tájékoztatás közzétételétől számított tíz napon belül – a kifogásolt műsorszám és az érintett médiaszolgáltató pontos megnevezésével hatósági eljárást kezdeményezhet a Hatóságnál.

A kiegyensúlyozott tájékoztatás megsértése esetén a kifejezésre nem juttatott álláspont képviselője, illetve bármely néző vagy hallgató hatósági eljárást kezdeményezhet, tehát bárkinek – a törvényben meghatározott feltételeknek megfelelően benyújtott – kérelme, így jelen esetben a Kérelmezőé is, érdemben elbírálandó.

A 2015. március 1-jén sugárzott műsorszámmal kapcsolatban a Kérelmező a kifogását 2015. március 2-án 08:59 órakor postára adta a Médiaszolgáltatónak címezve, amelyet a Médiaszolgáltató március 5-én vett át. A kifogásolással egyidejűleg (2015. március 2-án) a Kérelmező a Hatósághoz fordult kérelmével, amely 2015. március 6-án érkezett meg.

A Hivatal 2015. március 24-én kelt, MN/5952-4/2015. ügyiratszámú végzésében (a továbbiakban: Végzés) a Ket. 29. § (3) bekezdésének b) pontja szerint tájékoztatta a Médiaszolgáltatót a kérelem beérkezéséről és az eljárás megindulásáról, valamint kötelezte, hogy nyilatkozzon és szolgáltasson adatot arról, hogy a kiegyensúlyozottsági kérelemmel érintett műsorszámban – vagy amennyiben megítélése szerint a kifogással érintett műsorszám jellegéből adódóan a kiegyensúlyozottság követelménye műsorszámok sorozatában is megvalósítható, az azt követően sugárzott híreket szolgáltató műsorszámaiban – biztosította-e a kérelemben megjelölt álláspont megjelenését.

A Végzésre a Médiaszolgáltató megfelelően igazolt jogi képviselője útján 2015. április 9-én postai úton érkezett, MN/5952-5/2015. ügyiratszámom iktatott beadványában – az ügy előzményeinek összefoglalását követően – az alábbi álláspontra helyezkedett.

A Médiaszolgáltató előadta, hogy a kifogásolt műsorszámban elhangzott interjú szakmai vélemény volt, amelynek esetében teljes médiaszolgáltatót és műsorrendet ellehetetlenítő, irreális kötelezettség lenne minden, attól eltérő szakmai álláspont ugyanazon műsorban vagy interjújában történő megjelenítése, mivel sem a különböző álláspontok, sem azok lehetséges képviselőinek köre sem határolható be, még kivételesen körültekintő médiaszolgáltatói alaposág esetén sem. Különösen igaz ez élő interjúra alapozott, az adott alany szakmai véleményét az interjúalany által meghatározott, legnagyobb részben ad hoc, szituatív módon bemutató műsorszám esetében.

Kiemelte továbbá, hogy a kifogásolt műsorszámban – amelynek a címe is azt sugallja, hogy az adott témát átfogó általános tájékoztatót tartalmaz – közérdeklődésre számot tartó témában került sor egy közel egy óra időtartamú, a beszélgetőpartner megszólalásait, szakmai jellegű megállapításait előre nem rögzítettek szerinti menetrendben alakító interjúra, amelynek alanya az adott területen vezető pozíciót betöltő, kiemelt szaktekintélynek örvendő nemzetközi szervezet képviselőjében eljáró személy volt.

Úgy vélte, hogy a műsorszámban a témához kapcsolódó, a kiegyensúlyozott tájékoztatáshoz szükséges, és az ügy szempontjából releváns információkat mutatott be, amelyre tekintettel a Kérelmező által hiányolt vélemény ismertetésének elmaradása – a Médiaszolgáltató szerint – nem eredményezte a kiegyensúlyozott tájékoztatás követelményének sérelmét.

A Médiaszolgáltató megjegyezte azt is, hogy nem követett el jogsértést, amikor a kifogásolt műsorszám az Mtv. által biztosított szerkesztői szabadságával élve nem tette lehetővé a Kérelmezőnek álláspontja közzétételét, ugyanis e szabadságnak részét képezi, hogy az adott médiaszolgáltató maga dönti el, mely események, mely szereplők véleménye tarthat számot közérdeklődésre.

Lényegesnek látta kiemelni, hogy a kifogásolt műsorszám témája nem a Kérelmező által képviselt szervezet tevékenysége volt, amikor is elfogadható lett volna az igény, hogy az érintett másik fél is lehetőséget kapjon véleménye ismertetésére a kiegyensúlyozott tájékoztatás jegyében. Egyúttal a Médiaszolgáltató szerint nem hagyható figyelmen kívül az a körülmény sem, hogy a sérelmezett kijelentés marginális része volt az interjúalany mondanivalójának.

A fentiekből következően, ha a kiegyensúlyozott tájékoztatás követelménye azt jelentené, hogy ebben a marginális szakmai meglátásban lehetséges valamennyi eltérő szakmai álláspontot meg kellene jeleníteni, akkor valamennyi magyar és német, de akár európai szereplő (civil és tudományos szervezetek, iparági érdekképviseleti szervek, kutatók, gazdálkodó szervezetek, stb.) valamennyi véleményének felületet kellene adni, amely önmagában az érintett téma tekintetében (amely hangsúlyozottan egyetlen műsorelem egyetlen marginális tétele) felemésztené a műsoridő tekintélyes részét.

A Médiaszolgáltató szerint nemcsak a német szélkerekekkel kapcsolatos, az interjúalany által megfogalmazott vélemény vizsgálható eltérő szempontból, hanem a beszélgetés számos pontja, azonban a kifogásolt műsorszám – jellegéből adódóan – az interjúalanyt és annak véleményét bemutató műsorszám volt, nem pedig egy adott téma alapos, minden tételében minden szóba jöhető nézőpontot felölelő bemutatása. Mivel a kifogásolt műsorszámnak ez nem célkitűzése, így nem is kérhető számon rajta egyes nézőpontok megjelenésének hiánya. Ezt az álláspontot a Médiaszolgáltató a Kúria KFIII.37.472/2013/11. számú ítélete is alátámasztja (a kiegyensúlyozott tájékoztatás követelménye nem terjed ki valamennyi, a nyilvánosság előtt zajló vitára vagy véleménykülönbségre).

A Médiaszolgáltató előadta, hogy álláspontja szerint nem követett el jogsértést azzal, hogy a Kérelmező számára nem tette lehetővé álláspontja közzétételét a kifogásolt műsorszám, ugyanis a kiegyensúlyozott tájékoztatás követelménye nem értelmezhető úgy, hogy annak alapján a médiaszolgáltatóknak minden egyes álláspontot be kellene mutatnia a műsorszámaikban, hiszen erre egyrészt nincs lehetőség az eltérő nézőpontok, vélemények sokasága miatt, másrészt a szerkesztői szabadságból adódóan saját meggyőződése szerint ítélni meg, hogy mely eseményeket, történéseket tekint közérdeklődésre számot tartónak, s jeleníti meg a nyilvánosság felé. Az ezzel ellentétes követelmény a nem zenei alapú közösségi műsorszerkezet összeomlásához vezetne, amely nyilvánvalóan nem lehetett a jogalkotó szándéka.

Hangsúlyozta, hogy már hosszú ideje törekszik hallgatói számára kiegyensúlyozott tájékoztatást nyújtani, elkötelezett képviselője a sokszínű tájékoztatásnak, amelyet a hallgatottsági felméréseken túl a hatósági jogalkalmazás is visszaigazol.

Az előadottakra figyelemmel a Médiaszolgáltató kérte a kérelem elutasítását.

A Hivatal a rendelkezésre álló adatok alapján az alábbi tényállást tárta fel, és azt az alábbiak szerint értékelte.

1. Az eljárás tárgyát képező tájékoztatásban elhangzottak ismertetése

A Médiaszolgáltató InfoRádió csatornáján 2015. március 1-jén 18:00 órai kezdettel sugárzott „Aréna” című műsorszám a következőket tartalmazta:

Műsorvezető: „Üdvözlöm az Aréna hallgatóit, a mikrofonnál Halvay Richárd. Vendégünk ma este Varró László, a Nemzetközi Energiaügynökség olaj-, földgáz és villamos energia-igazgatója. Jó estét kívánok!”

Varró László (=VL): „Jó estét kívánok!”

Műsorvezető: „Köszönöm szépen, hogy elfogadta a meghívásunkat, hallgatóink ezt a beszélgetést felvételről hallják. Budapesti látogatásának apropója, hogy hét ország kezdeményezésére született egy jelentés, amit 2014. szeptemberében tettek közzé, ez a Better Economy, Better Climate című jelentés. Az a sommás megállapítása ennek a jelentésnek a sajtóanyag szerint, hogy minden államnak lehetősége van arra, hogy egyszerre állítsa növekedési pályára a gazdaságát és mérsékelje a klímaváltozás veszélyeit, függetlenül adott állam fejlettségi szintjétől. Energiaoldalon ez megoldható? Valószínűleg ugye erről van szó.”

VL: „Ugye a klímaváltozás egy túlnyomó részben energetikai probléma, mivel a szén-dioxid-kibocsátás háromnegyede az energiaszektorból származik. Energetikai szempontból valóban a helyzet az az, hogy egy nagyon látványos technológiai fejlődés van három kritikus fontosságú területen. Az első a napenergia (olcsóbb napelemek), a második a szélenergia (nagyobb, hatékonyabban működő szélkerekek) és a harmadik, amit mi úgy hívunk, hogy szoftver-innováció az energiaszektorban. Ugye a Nap az vagy süt vagy nem süt, a szél az vagy fúj vagy nem fúj. Tehát a nap- és szélenergia használata az egy volatilitást eredményez az energiarendszerben. Tehát egy nagyon impresszív szoftver-innováció van az energiarendszerben, hogy hogyan tudja ezt a volatilitást az energiarendszer menedzselni. Tehát mondjuk a modern, big data alapú rendszerek azok sokkal pontosabban tudják a szélesebbéget előre jelezni, mint azt korábban gondoltuk. A szélesebbéget átlagos előre jelzési hibája az a felére csökkent az elmúlt öt évben. Németországban a német villamos energia-rendszer tartalékkapacitási igényét lefelé módosították az elmúlt öt évben, mert a rendszer-szabályozással kapcsolatos informatikai fejlődés az gyorsabb, mint a nap- és szélenergiának a terjedése. Tehát a napenergia fejlődik, a szélenergia fejlődik és fejlődik a rendszernek a képessége arra, hogy befogadja a nap- és szélenergiát. Azt látjuk, hogy nem mindenhol és nem feltétel nélkül, de kedvező körülmények között ezek már állami támogatás nélkül versenyképes formái az energiatermelésnek, és mindenképpen még a kedvezőtlen körülmények között is szűkül a rés, ami a fosszilis energiahordozók és a megújuló energiaforrások között van. Ezzel együtt az energiarendszer az nincs megfelelő pályán, tehát a szén-dioxid kibocsátás az továbbra nagyjából évi egy-másfél százalék ütemben növekszik. Valójában egyébként az elmúlt negyven évben nem történt semmi javulás az energiarendszer átlagos karbon-intenzitása tekintetében, mert a nyugati demokráciák nap- és szélenergia-beruházásait a feltörekvő országok szélenergiájukkal kompenzálták. Tehát az átlag, az átlag ugyanolyan mocskos, nem lett tisztább, mint amilyen az elmúlt negyven évben volt.”

Műsorvezető: „Miközben van ez a jelentős technológiai fejlődés, ahogy mondja.”

VL: „Igen, igen, igen. Tehát előre tekintve egy határozottabb erőfeszítést kell tenni, ez nem kétséges, és nem gondoljuk azt, hogy a nap- és szélenergia önmagában elegendő, tehát egy szélesebb spektruma kell az energetikai technológiáknak, de kétségkívül a helyzet abból a szempontból lényegesen javul, hogy a fenntartható energiarendszerre való áttéréssel kapcsolatban olcsóbb és egyszerűbb, mint azt öt évvel ezelőtt hittük volna.”

Műsorvezető: „Ugye néhány évvel ezelőtt nem csak az volt a téma, hogy a megújuló források fejlesztésére plusz támogatást kell adni, és ugye valóban így indult el mindenhol, Magyarországon is, hanem az is probléma volt, hogy a rendszerbe nehéz őket befogadni.”

VL: „Így van.”

Műsorvezető: „Az is egy nagy kérdés volt, ugye Magyarországon is volt erről számos számítás, hogy ez valóban hozhat-e gazdasági növekedést? Tehát a megújuló energiaforrásoknak milyen gazdasági növekedési ereje lehet. Látunk ebben már tisztábban?”

VL: „Igen. Egyrészt a rendszerbe való befogadás kapcsán ugye a szoftver-innováció az, ami nagyon sokat segít, de mondjuk a magyar villamos energia-rendszerre vonatkozó standard, hogy mennyi szélenergiát engedünk be a magyar energiarendszerbe, az nagyjából egy tíz évvel ezelőtti számításra alapszik. Ez körülbelül akkor készült, amikor a Red Electric a spanyol villamos rendszer-irányító azt mondta, hogy a spanyol rendszerben körülbelül 3000 MW szélkerék működhet, mielőtt áramszünetek keletkeznének, ma a

spanyol rendszerben 21000 MW szélkerék működik, mindenfajta áramszünet nélkül, mert az elmúlt tíz évben a spanyol rendszer-irányító épített egy rendkívül szofisztikált informatikai rendszert, ahol az országban lévő több mint tízezer szélkereket valós időben monitorozzák, folyamatosan egy madridi informatikai központból, szintén nagyon szofisztikáltan modellezik a Spanyolország feletti éghajlatot, jelzik előre a szélesebbeséget, végzik a házi feladatukat. Magyarországon sajnos nem történt meg az elmúlt tíz év informatikai fejlődésének a beillesztése a megújuló energiapolitikába. Én azt gondolom, hogy ahol most Magyarország tartunk, az sajnos nap- és szélenergia tekintetében Magyarország nem Németországhoz képest van lemaradva, hanem Romániához képest is. Tehát annál biztos, hogy jobbat lehet csinálni. Ami a gazdasági növekedést illeti, ugye a megújuló energiatechnológia, mondjuk a napelem vagy a szélkerék, az egy nagyon fontos komponens, de mondjuk, a versenyképes napenergia-termeléshez kell még két dolog. Az első a napsütés, a második pedig egy ésszerű, kiszámítható, kulturált energetikai szabályozás. És ez a második is rendkívül fontos. Ugye jelen pillanatban Németországban olcsóbb a napenergia, mint Görögországban, azért, mert a német energia-szabályozás ésszerűbb és befektető-barátabb, mint a görög, hogy ez túlkompenzálja az erősebb napsütésnek a hatását. Na most, hogy ha van egy olyan szerencsés eset, amikor a kedvező napsütés és az ésszerű, jól kitalált energetikai szabályozás találkozik, egyre inkább ilyen helyzet van mondjuk Dél-Afrikában, Mexikóban, Chilében, akkor fantasztikus eredményeket látunk, akkor azt látjuk, hogy a napenergia egy fillér állami támogatás nélkül tiszta versenyben nyer. Most néhány héttel ezelőtt volt egy nagyon érdekes versenytárgyalás Dubaiban. Na most Dubaiban nincs zöld párt. Nem a fenntartható fejlődésben leginkább elkötelezett társadalmakról beszélünk. Dubaiban azért írt alá az állam egy nagyon komoly szerződést egy nagy napenergia-projektre, mert az volt a legolcsóbb energiatermelési megoldás. Amikor a versenytárgyaláson megkapták az ajánlatokat, a Dubai-i Energetikai Társaság megduplázta a projekt méretét, hogy többet tudjanak venni az olcsó napenergiából. Tehát ez egy nagyon, természetesen a Közel-Kelet napsütése összetalálkozott egy értelmesen kidolgozott, tárgyaláson alapuló, transzparens és kiszámítható szabályozási rendszerrel. Nagyon érdekes módon, konkrétan a befektető, a befektetett pénz egyébként szaúdi pénz. Tehát ez egy ilyen ízelítője a jövőnek.”

Műsorvezető: „Tehát olajból származó jövedelem gyakorlatilag?”

VL: „Igen, olajból származó pénz lett napenergiába befektetve. Teljesen hasonlóan a szélenergia esetében Brazíliában nagyon értelmesen kidolgozott, versenysemleges, tárgyaláson alapuló tenderek vannak villamosenergia-termelő technológiák között, ahol az esetek nyolcvan százalékában a brazil atlanti partra épített szélfarmok, azok egy fillér állami támogatás nélkül nyílt versenyben verik meg az importált gázra épülő erőműveket. Na most itt természetesen Brazília atlanti partvidéke rendkívül szeles régió, tehát a kedvező földrajzi körülmények itt is közrejátszanak, de a szabályozásnak a befektető-barát, kiszámítható volta szintén rendkívül fontos. Na most Magyarország esetében a magyar szélenergia-potenciál az természetesen nem túl jó, mert mi nem a tengerparton vagyunk, de nem is rossz. Tehát azért Európában elég sok szélenergia-termelés van olyan régiókban, amelyek összehasonlíthatóak Magyarország jobb régióival, a napenergia-potenciálunk pedig kifejezetten jobb, mint az európai átlag, különösen az Alföldön. Most természetesen nem Dubairól beszélünk, de az Európai Unió átlagánál jobb a magyar napenergia-potenciál.”

Műsorvezető: „És ezt a különbséget, ami mondjuk Brazília atlanti partjaihoz képest a magyar szélenergia-termelő területeket jellemzi, vagy az Alföldet összevetve mondjuk Dubai-jal, Ön szerint a szabályozási környezet képes lenne kiegyenlíteni vagy kompenzálni?”

VL: „Most ezzel az a baj, hogy jelenleg a magyar szabályozási környezet lényegesen le van maradva akár Brazíliához, akár Dubai-hoz képest, tehát itt most jelen pillanatban egy, ugye abban az esetben egy jobb természeti potenciál van egy jobb szabályozási környezettel. Magyarország esetében azt gondolom, hogy az még valószínűleg nem egy realisztikus elvárás, hogy egy fillér állami támogatás nélkül, technológia-semleges versenyben nyerni tudjon, ahhoz még kell egy technológiai generáció-váltás, de Magyarország esetében is, ha megkérdezem azt, hogy mekkora társadalmi költségbe kerülne a megújuló energia arányát növelni, és ezen költséggel szemben milyen előnyök vannak az importfüggőség csökkentésében, a környezetterhelés csökkentésében, stb. Magyarország esetében is teljesen egyértelműen a pozitív irányba mozdult el.”

Műsorvezető: „Ha már itt említette Németországot, és ezt a szabályozási környezetet, sokat lehet arról hallani, hogy azért ennek a német energia-fordulatnak, ami a fukushimai erőmű balesete után történt, és ez

a zöld források fejlesztését jelentős mértékben gyorsította, ennek van egy vadhajtása. Ha én jól emlékszem, akkor 2014-ben, talán '13-ban is nőtt Németország szén-dioxid kibocsátása, hiszen a megújuló erőművek mellett – a hírek szerint – elég sok régi, szenes erőmű is elindult. Ez a szabályozási környezet miatt van, vagy valami egészen más vadhajtásnak tűnik a jelenlegi fejlesztési irányuknak?”

VL: „Nem. A német energiapolitikai koncepció az nem egyszerűen a szén-dioxid kibocsátás csökkentésére és a megújuló energia növelésére irányul, hanem a szén-dioxid kibocsátás csökkentésére az atomenergiából való kivonulás mellett. Ez egy nagyon-nagyon fontos kombináció, egy német jellegzetesség. Európában az atomenergia jelen pillanatban háromszor annyi villamos energiát termel szén-dioxid kibocsátás nélkül, mint a nap- és szélenergia együttvéve. Az atomenergia az Európa messze legnagyobb alacsony karbonenergia-termelési módja. Most atomenergia esetében az elmúlt évtizednek egy nagyon szomorú története volt költségtúlsúlyosságokról, projektmenedzsment-problémákról, tehát nagyon komoly problémákkal küzd az iparág. Ezzel együtt a mi elemzéseink azt mutatják, hogy ha felteszem azt a kérdést, hogy lehetséges-e a szén-dioxid kibocsátást eliminálni atomenergia nélkül, akkor a kérdés erre a válaszra az, hogy lehetséges, de drágább és nehezebb. Na most Németország esetében van egy nagyon világos, nagyon erőteljes demokratikus támogatottsága annak, hogy Németország ebbe az irányba akar elindulni, és hajlandó arra, hogy megoldja ezeket a technikai problémákat ennek érdekében.”

Műsorvezető: „Tehát a drágább és nehezebb úton.”

VL: „Igen, igen. De mondom, Németország ezt a szuverén és demokratikus döntést hozta, és nem gondolom azt, hogy nekünk kívülről most meg kellene mondanunk, hogy ők ezt most jól csinálják vagy rosszul csinálják, mert Németországban egy nagyon világos, nagyon transzparens társadalmi vita volt erről a kérdésről, és egyáltalán nem kétséges, hogy ez a stratégia ez egy világos, demokratikus támogatottságot élvez Németországban. Más európai országok, Nagy-Britannia, Franciaország, Finnország, Csehország, azok úgy döntöttek, hogy ők nem akarják ezeket a nehézségeket és költségeket vállalni, tehát a szén-dioxid kibocsátás csökkentésében stratégiai szerepet szánnak az atomenergiának is. Most itt Németország esetében Fukushima után egyik pillanatról a másikra kikapcsoltak nyolc atomerőművet és természetes, hogy a megújuló energia felpörgése fokozatosan történik. Tehát Németországnak körülbelül most van annyi alacsony karbonenergia-termelése, mint amennyi volt Fukushima előtt, mert amit az elmúlt négy évben nap- és szélenergiát építettek, az nagyjából kompenzálta a nyolc atomerőművet, amit kikapcsoltak. És még ugye ma is üzemelnek német atomerőművek, amiket ki fognak kapcsolni a következő időszakban. Most természetesen, ha mondjuk azt mondom, hogy egy angol stratégiát követek, ahol Angliának van egy nukleáris programja, és egy meglehetősen ambiciózus szélenergia-programja, ugye Nagy-Britannia egy meglehetősen szeles, de nem különösebben napsütötte ország, tehát ott a szelet hangsúlyozzák a nappal szemben. Értelmeszerűen az egy egyszerűbb szén-dioxid kibocsátási stratégia, amikor az atomenergia megtartásával még adok hozzá szélenergiát a rendszerhez.”

Műsorvezető: „De egyébként pusztán, ahogy mondta, az az út, amit Németország választott, ez a drágább és bonyolultabb út, bonyolultabb megoldás, tehát a szén-dioxid kibocsátás csökkentése atomenergia nélkül. De egyébként a német út Ön szerint Európa valamennyi országa számára rendelkezésre áll, csak a költség változik, választhatná ugyanezt Magyarország, Románia, Szlovákia, bárki?”

VL: „Úgy általában bármi, hogy mondjam, bármi, ami nem ütközik a termodinamika törvényeibe, az lehetséges, ha hajlandóak vagyunk fizetni érte. Na most azt, hogy hajlandóak vagyunk-e fizetni érte vagy nem, az nem műszaki kérdés, az egy politikai kérdés. Én azt gondolom, hogy a legtöbb közép-európai országban én nem látom politikai realitását annak, hogy legyen politikai hajlandóság kifizetni azt a fajta költségszintet, amit Németország kifizetett érte. Németország esetében ott volt egy világos, erős társadalmi támogatottság emögött. De egyébként, ha az európai klímapolitikai célokat megnézem, hogy mennyi alacsony karbonenergia-termelésre van szükség Európában, mondjuk, és beteszek mondjuk, még reális politikai feltételezéseket az európai atomenergia jövőjével kapcsolatban, mondjuk, meg kell feszítenem a képzelőerőmet, hogy optimista legyek az európai atomenergiával kapcsolatban, úgy el tudok képzelni néhány atomerőmű-projektet Európában, mondjuk Nagy-Britanniában, Franciaországban, Finnországban, Közép-Kelet-Európában, itt-ott, amik játszanak majd szerepet, de ezzel párhuzamosan lesz több tucat atomreaktor leállítva, nem csak Németországban, Belgiumban is, Svájcban is, Hollandiában is, és még Franciaországban is a reaktorok első generációja az kifut. Tehát gyakorlatilag azt lehet mondani, hogy még hogy ha Európa jó

néhány országa nem követi a német példát, hanem azt mondja, hogy azért az atomenergiát megtartjuk, és valamilyen szerepet szánunk az atomenergiának, azért az igazán nagy növekedés az a nap- és szélenergiából fog jönni. Tehát az európai klímapolitikának a stratégiai fő csapásiránya az a termelési oldalon a nap- és szélenergia, a fogyasztási oldalon pedig az energiahatékonyság javítása. Tehát ez, és ehhez képest az atomenergia itt-ott-amott néhány európai országban az fog még szerepet játszani.”

Műsorvezető: „Ugye azt mondta, hogy ez nem technológiai kérdés, tehát hogy például egy ország választja-e a németországi utat, hanem inkább politikai döntés, hogy ennek a költségeit vállalja-e, de ezt azt is jelenti, hogy technológiai oldalon gyakorlatilag már összevethető mondjuk a megújuló energiaforrások által biztosított kapacitás, ha úgy tetszik és mondjuk egy alaperőmű, amit egy nukleáris erőmű képvisel?”

VL: „Ugye az európai nap- és szélenergia-termelés, az egy olyan kihívással szembe kell, hogy nézzen, hogy Európában a villamos energia-fogyasztás csúcspontja este hétkor van decemberben, mikor Európa már sötét, és akkor az összes napelem nem termel semmit. Ugye az az elképzelés nagyon népszerű, hogy akkumulátorokba majd beletöltjük az áramot, és akkor használjuk, amikor a Nap nem süt. Ez fog szerepet játszani, de hogy ha az ember megnézi, hogy milyen mértékű a volatilitás az európai éghajlat mellett a nap- és szélenergia-termelésben, reálisan mondjuk húsz éven belül még az elektromos autók ezt nem fogják megoldani. Tehát, hogy egy konkrét példát mondjak: Németországban van egy kormányzati célkitűzés arra, hogy egymillió elektromos autó legyen az utakon 2020-ra. Tavaly kevesebb mint tízezer elektromos autót adtak el Németországban, tehát még egy kis erőfeszítést kell tenniük, de tegyük fel, hogy megvan az egymillió elektromos autó. Na most, hogy ha ezeket csatlakoztatom egy intelligens hálózathoz, akkor az egymillió elektromos autó akkumulátoraiban tárolt villany az a német csúcsfogyasztást képes fedezni két óra időre. Németországban tavaly a leghosszabb olyan idő, amikor egyáltalán nem volt se nap-, se szélenergia-termelés gyakorlatilag nem volt, tehát kevesebb mint tíz százalék, több mint nyolc nap volt egyfolytában, mert októberben volt egy ilyen ködös, esős időszak, amikor a szél sem fújt. Tehát jelen pillanatban csak akkumulátorok még nem oldják meg ezt a problémát.”

Műsorvezető: „Hanem mi lehet akkor a megoldás?”

VL: „Hanem ebben a helyzetben kell egy diverzifikált portfóliója az energetikai technológiáknak. Először is, hogy ha van szén-dioxid kibocsátás nélküli alaperőművi termelés, aminek a legnagyobb tétele az atomenergia, de potenciálisan lehet a geotermikus energia is, meg potenciálisan lehet a biogáz-termelés is, akkor csökkentem a probléma mértékét. Utána a villamos energia-tároláson felül még szükség van arra, hogy a villamos energia-piac hatékonyabban működjön, hogy a keresleti oldal alkalmazkodjon. Tehát, amikor a szél nem fúj, akkor a kereslet alkalmazkodik és egy picit kevesebb villanyt fogyasztunk, ez nagyon nagy mértékben javítja a piac hatékonyságát. Szükség van hagyományos erőművi kapacitásokra, leginkább rugalmas gázturbinákra, mert ezek nagyon gyorsan képesek a termelésüket változtatni és képesek lekövetni a nap- és szélenergia változásait. Ezek nem termelnek nagyon sok villanyt, és nem bocsátanak ki nagyon sok szén-dioxidot, mert évente mondjuk talán ezer órát használjuk őket az ezerhétszáz órából, olyankor, amikor nem süt a Nap, meg nem fúj a szél. És végül, de nem utolsósorban szükség van arra, hogy egy, a mainál sokkal erősebb villamosenergia-átviteli hálózat legyen, mert hogy ha veszem Európa két legnagyobb szélenergia-hatalmát, Nagy-Britanniát és Németországot, akkor azokban az órákban, amikor nem fúj a szél Németországban, statisztikailag van ötven százalék esélyem arra, hogy Nagy-Britanniában viszont fúj. Tehát ha van egy erős villamos energia-hálózat, ahol a különböző régiókat össze tudom kötni, akkor nagyon nagy mértékben tudom csökkenteni a probléma mértékét, mert azért valamilyen mértékű szél valahol van. Például a spanyol sikernek az egyik jelentős eleme az, hogy a Spanyolország közepén lévő Sierra Madre hegyvonulat az két külön időjárás zónát hoz létre, tehát a Spanyolország atlanti partján lévő szél nagyon alacsony korrelációt mutat a Spanyolország Földközi-tengeri partján lévő széllal és a spanyol nemzeti villamos energia-hálózat az képes a kettőt kiegyenlíteni egymással. Tehát azt mondom, hogy a rugalmas erőművi kapacitások, a hatékony piacok, a kereslet alkalmazkodása, a villamos energia-tárolás és az erős átviteli hálózat az, ami együttesen tudja kezelni a volatilitást, nem pedig egy mágikus technológia, mint az elektromos autók önmagában.”

Műsorvezető: „Ez a technológia ugye az elmúlt hetekben, hónapokban Magyarországon is élénk vita folyik arról, hogy vajon a paksi atomerőmű bővítése az szükséges vagy nem. Vannak olyan szakértők, akik azt

mondják, hogy technológiai oldalon nincs rá szüksége, megoldható a magyar villamos energia-rendszer működtetése Magyarország természeti szél és napenergia-adottságait is figyelembe véve, és anélkül, hogy lenne egy ilyen atomerőművünk, egy alaperőművünk. Technológia oldalon Ön szerint igaz-e ez az állítás?”

VL: „Én azt gondolom, hogy figyelembe véve azt, hogy Magyarországon a szélenergia-potenciál az mondjuk egy ilyen, inkább azt mondom, hogy jó közepes, mintsem igazán nagyon erős lenne. A vízenergia-potenciálunk az kifejezetten nulla, nincsenek hegyeink meg nincsenek gyors folyású, vad folyóink, és biomasszából, ha az ember összeszámolja, hogy mennyi szalmát kell elégetni ahhoz, hogy azt a tizennégy milliárd kWh-t megkapjuk, amennyit a paksi atomerőmű termel, az nagyon sok szalma, tehát azért akkor a fél ország vasvillával a kezében rakja a szalmát, hogy azt összegyűjtögessük. Tehát azt gondolom, hogy Magyarországon a természetföldrajzi adottságokat figyelembe véve az, hogy Magyarország használjon atomenergiát az szerintem egy alapvetően helyes stratégiai döntés.”

Műsorvezető: „Varró László, a Nemzetközi Energiaügynökség igazgatója a ma esti vendégem. A hallgatóink ezt a beszélgetést felvételről hallják. Rövidesen innen folytatjuk, tartsanak velünk továbbra is.”

Műsorvezető: „Varró László, a Nemzetközi Energiaügynökség igazgatója az Aréna ma esti vendége. Hallgatóink ezt a beszélgetést felvételről hallják. Ugye a rövid szünet előtt a megújuló energiaforrások fejlesztéséről, az alternatív energia termelési, tárolási, szállítási módokról volt egyebekben szó, de Ön többször utalt a költségekre, és Európa ugye majdnem minden országában van egy ilyenfajta nagyon komoly politikai nyomás vagy igény arra, hogy minél olcsóbb legyen az energia, ne csak a háztartási fogyasztóknak, hanem a vállalkozásoknak, az ipari fogyasztóknak is, a versenyképesség érdekében. Ez a fajta szándék, esetenként döntés mennyiben lassíthatja ezt a fajta váltási folyamatot Ön szerint?”

VL: „Van jó néhány európai ország, ahol nagyon komoly mértékben visszavágták a megújuló energiák támogatását, és nagyon komoly mértékben csökkentették az adott kormányoknak a megújuló energia-ambícióit. És nagyon sok esetben ez energiával és versenyképességgel kapcsolatos gondok voltak. Most itt az érdekes dolog az az, hogy igazándiból a nehezen túl vagyunk. Tehát mondjuk 2005-től 2015-ig volt egy évtized, amikor nagyon sokat be kellett fektetni abba, hogy a drága, rossz hatékonyságú és egyedi műhelymunkában összebarkácsolt megújuló energiából legyen egy olcsó, csúcstechnológiájú és tömeggyártásban gyártott megújuló energia. Tehát, nagy örömmre szolgál, hogy az alternatív szó az kezd kikopni a használatból, mert az most már nem alternatív energia, ez most már ilyen, több tízmilliós big business. És ez azt jelenti, hogy amit az európai fogyasztók fizetnek megújuló energia-támogatásként, annak a legnagyobb tétele az ehhez kapcsolódik, ahhoz az erőfeszítéshez, hogy valakinek meg kellett vennie az első ezer drága szélkereket azért, hogy a tömeggyártás elindulhasson, azért, hogy fejlődhessen, azért, hogy az innováció beinduljon. Ugye az első Ford T-modell az 1500 dollárba került, utána a Ford ugyanazt az autót árulta 350 dollárért azért, mert kialakult a futószalag, a tömeggyártás. Ugyanígy a kínai elektronikai ipar az ma négy napelemet gyárt másodpercenként. Tehát egy ilyen elképesztő mértékű tömeggyártás van már a legfontosabb megújuló technológiákból. Tehát nagyon fontos hangsúlyozni azt, hogy a következő öt százalékpont, hogy növekedjünk húszról huszonötre, az sokkal olcsóbb lesz, mint a tizenötötről a húszra növekedés volt. Tehát, ha most megállunk, akkor elvesztettük mindazt a pénzt, amit arra költöttünk, hogy az iparágat kifejlesszük, a technológiát kifejlesszük és pont az olcsóságát nem élvezzük, tehát most nagy butaság lenne megállni.”

Műsorvezető: „Csak azért, hogy olcsóbb legyen.”

VL: „Igen, most nagy butaság lenne megállni, pont most vagyunk azon a ponton, amikor igazán lehet tömegtermelésben megújuló energiát a rendszerbe behozni. Ezzel együtt azt lehet mondani, hogy az európai energiapolitikának a struktúrája nem volt hatékony. Tehát gyakorlatilag Európában huszonnyolc különböző megújuló energia-politika van. A huszonnyolc különböző megújuló energia-politika az huszonnyolc különböző árat szab meg különböző megújuló energia-technológiákra, különböző projekt-méretekre, különböző években épült projektekre, ezeket mind összeszorozzuk, hogy egyébként több mint háromezer féle szabályozott ár van Európában megújuló energiára. Nyilvánvaló, hogy ebből nem lesz hatékony piac. Nagyon érdekes módon az igazán piacbarát, igazán hatékony szabályozási környezetek azok most már egyre inkább nem Európában vannak, és egyre inkább Európának kellene tanulnia abból, amit mondjuk Dél-Afrika, Mexikó vagy Brazília

csinál, hogy nagyon világos feltételekkel kiírt tenderek versenysemlegesesen, ahol nagyon élénk verseny van a potenciális befektetők között, folyamatosan nyomja le az árakat, és ez még hogy ha megtisztítom a hatást attól, hogy ezekben az országokban jobb napsütés, jobb szélesebbesség van, még akkor is lehet érezni, hogy az európai szabályozási rendszerben nagyon sok tartalék van. Azt gondolom, hogy az Energiaunió koncepciójában van egy óriási lehetőség, hogy az egységes európai piac és a verseny hatékonysági növelő hatását az energia- és klíma-politikában kamatoztatni, és azt gondolom, hogy ez egy komoly mértékben tudná a költségeket mérsékelni.”

Műsorvezető: „Ha már az Energiauniót említette, ez nem egy új terv. Az Európai Uniónak korábban is volt már irányelve, direktívája is, hogy létrejőjön az egységes európai villamosenergia-piac, régiós együttműködések alakultak, úgy ahogyan például Magyarország, Csehország, Szlovákia, Románia együttműködésében is. Egységes piac ennek ellenére eddig még sem jött létre, Ön szerint miért nem?”

VL: „Hát van egy nagyon erőteljes ragaszkodás mind a huszonnyolc európai kormányhoz ahhoz, hogy nemzetállami alapon próbálja megoldani az energetikai problémákat. Tehát például az európai megújuló energia-direktíva az lehetővé teszi azt, hogy európai országok azok a másik európai uniós ország területén megújuló energia-befektetők a földrajzi előnyöket kihasználva együttműködjenek. Az egyetlen gyakorlati példa, ahol ez megvalósult, az Svédország és Norvégia között volt, ahol azért ugye az európai átlagnál szorosabb politikai barátság van a két ország között. Tehát itt van egy óriási kihasználatlan lehetőség, hogy miért nincsenek napenergia-beruházások Görögországban, miért nincsenek szélenergia-beruházások a Balti-tenger partján Lengyelországban meg a balti államokban. Ugye azért, mert mindent nemzetállami alapon próbálunk megoldani. Valamint ugyanez a nemzetállami fókusz van a villamosenergia-ellátásbiztonság területén is. Meg lehet figyelni azt, hogy gyakorlatilag az összes európai országban az energiapolitika arra törekszik, hogy fenn tudja tartani a villamos energia-ellátás biztonságát a szomszédoktól tökéletesen függetlenül. Még olyan országban is, ahol általában határozottan pozitívan állnak a szabad piachoz, mint mondjuk Nagy-Britannia, a brit kapacitás-tenderen csak Nagy-Britannia területén létesülő erőmű indulhatott. Nagy-Britannia nem egy egyedi példa, ez gyakorlatilag teljesen általános Európában. Na, most ezt meg lehet csinálni, csak akkor pont elveszítjük az egységes piacban rejlő hatékonysági előnyöket. Tehát egy sokkal erőteljesebb energiapolitikai bizalomra lenne szükség az európai országokban egymás iránt.”

Műsorvezető: „Őszintén, szabályozással ez kikényszeríthető? Tehát mondjuk Brüsszel ki kellene, hogy ezt kényszerítse?”

VL: „Van a dolognak egy politikai szintje, hogy az európai tagállamoknak kéne erőteljesebben bízniuk egymásban energetikai területen. Van egy technikai és szabályozási szintje, ahol úgy gondolom, hogy van elég sok olyan terület, például, veszem, mondjuk a határon átnyúló vezetékek kérdését. Ugye az európai szabályozás nagyon határozottan kimondja azt, hogy minden határon átnyúló kapacitást, azt piaci alapon, aukciókkal kell szétosztani a piaci szereplők között. Na, most, nem akarok konkrét cégneveket mondani, mondjuk Magyarország esetében láttunk példát arra, hogy milyen kreatív értelmezést is lehet adni arra, hogy mi is az a transzparens piaci elosztás, és megint csak, nem Magyarország az egyetlen ilyen példa. Azt gondolom, hogy ami a rendeletben le van írva az Európai Unió részéről, az tökéletesen progresszív és előremutató, de azt gondolom, hogy a Bizottságnak egy keményvonalasabb magatartást kellene tanúsítania annak érdekében, hogy ténylegesen kikényszerítse az egységes piacra vonatkozó szabályozást. Olyan dolgokról beszélünk, amik már ma benne vannak az európai jogban, csak éppen bizonyos esetekben, bizonyos nagy hatalmú lobbik nyomására bizonyos tagállamok nem veszik figyelembe őket, de itt a Bizottságnak egy határozottabb fellépést lehetne tanúsítania.”

Műsorvezető: „Ugye az Energiaunió gondolatának az adott egy jelentős lökést, hogy számos európai ország egészen aggasztónak tarja nyilván az orosz-ukrán válság nyomán is az orosz importfüggőséget, ugye Lengyelország is ilyen, a balti államok is ilyenek, Magyarország is ezek közé tartozik. Ugye nagyon sokat hallunk arról, hogy csökkenteni kell, és ugye Németország is igyekszik valahogy diverzifikálni az ellátását. Az Energiaunió jó eszköz erre, hogy például Oroszországtól minél inkább függetlenítsük, mondjuk a földgáz-ellátásunkat?”

VL: „Ugye az Energiaunióknak több fajta interpretációja lehetséges. Itt volt egyfajta kezdeményezés arra, hogy ez jelentsen egyfajta közös gázbeszerzést. Itt az érdekesség az az, hogy a jelenlegi környezetben, ugye Európának van három nagy földgázbeszerzési forrása némi egyszerűsítéssel, az orosz gáz, az észak-afrikai gáz és a cseppfolyós földgáz. Most figyelembe véve ugye azt, hogy Észak-Afrikában, Egyiptom, Líbia, Algéria mindegyikében van egy komoly terrorista probléma, egy komoly beruházási probléma, tehát az észak-afrikai export Európába egyébként csökken. Nem gondolom azt, hogy egy ilyen gyors változásra lehetne számítani abban a tekintetben, tehát az orosz gáznak az igazán kredibilis, igazán hiteles alternatív forrás az a cseppfolyós földgáz. A cseppfolyós földgáz az teljesen piaci alapon működik, tehát azt ugye a legfontosabb új cseppfolyós földgáz-források, amelyek a piacról jönnek, azok Ausztrália és az Egyesült Államok, ahol mind a kettő teljesen piaci alapon működő liberális demokrácia, ahol, hogy ha te amerikai földgázt akarsz venni, akkor odamész, kötsz egy szerződést, kifizeted az árát, s tied az amerikai földgáz, ugyanez Ausztráliában is. Tehát nem világos, hogy mi lenne a hozzáadott értéke annak, hogy ha politikai szintre próbálnánk emelni a földgáz-beszerzést, amikor Európának igazából fantasztikus szerencséje van, mert ugye az ausztrál és az amerikai nem konvencionális kitermelésnek a sikere az tökéletesen független az európai energiapolitikától, de fantasztikus szerencsénk van, hogy transzparens baráti demokráciák gáztermelése az, amelyik új kínálatként a piacon megjelenik, piaci alapon megvásárolható, tehát ehhez nincs szükség komoly politikai beavatkozásra. Ahol azt gondolom, hogy egy egységesebb politikai fellépésnek egy nagyon komoly szerepe lehet, az az, hogy van két olyan ország, amelyik teljesen át tudná írni a játékszabályokat a geológiai potenciálja alapján, de a mai politikai környezetben egyik sem fog érdemi szerepet játszani, ez a kettő Irak és Türkmenisztán. Mind a kettőben ilyen praktikusán végtelen mennyiségű gáz van, de mind a kettő esetében nagyon-nagyon nehéz politikai problémákat kell megoldani. Türkmenisztán és Irak esetében azt gondolom, hogy, mondjuk a cseppfolyós földgáz teljesen piaci alapon működik, Irak és Türkmenisztán nem fog piaci alapon működni, ott valóban szükség van arra, hogy legyen egy egységes európai energia-diplomácia, segítsük elő az infrastruktúra kifejlesztését, és akkor lehet ezeket a forrásokat Európába eljuttatni. És ahol nagyon nagy szükség van az energiaunió-koncepcióra, az az, hogy jelen pillanatban, még ha tegyük fel, hogy korlátlan mennyiségű cseppfolyós földgáz lenne a piacon ingyen, még akkor is az európai cseppfolyós földgáz-terminálnak nagyjából a fele üresen maradna, mert a mai európai energia-infrastruktúra az nem tudná a gázt a terminálokból eljuttatni azokba a régiókba, ahol az orosz gázt felhasználják.”

Műsorvezető: „Például Kelet-Európába?”

VL: „Például Kelet-Európába, igen. De még akár, mondom, a probléma az nem csak a bolgár-román határon van, egy nagyon komoly szűkület van például a belga-német határon is. Tehát a kelet-európai probléma az kétségkívül súlyosabb, és az kell, hogy egy stratégiai prioritást kapjon, unfair dolog azt állítani, hogy csak a kelet-európaiaknak kell összeszedniük magukat, Nyugat-Európában is van jó néhány olyan infrastrukturális probléma, amit meg kell oldani. Tehát itt, azt mondom, hogy az Energiaunióknak kell, hogy legyen egy olyan dimenziója, amely azt mondja, hogy ugyanúgy, mint hogy tökéletesen magától értetődőnek tekintjük azt, hogy én felmegyek Budaörsön az autópályára, és Párizsban jövök le róla, és Európának van egy egységes autópálya-hálózata, amely az összes európai nagyvárost összeköti, talán még Kelet-Lengyelország meg Bulgária kiesik, de teljesen nyilvánvaló, hogy azokat is be kell kapcsolni. Ugyanazt gondolom, hogy az energetikai infrastruktúrában is ez kell, hogy legyen az alapverzió, hogy Budaörsön rámegyek az autópályára és Párizsban lejövök, és van egy olyan alap-infrastruktúra, amely platformot biztosít az egységes piac működésének.”

Műsorvezető: „Az elmúlt néhány évben az energiapiacra lezajlott vagy megindult változásokat akár a megújuló források fejlesztését, technikai-technológia dinamikáját, akár a nem hagyományos földgáz-készletek kitermelésére vonatkozó globális trendeket befolyásolhatja-e az elmúlt év második felében látott olajár-zuhanás?”

VL: „Természetesen. A megújuló energia esetében ott azt gondoljuk, hogy miután a beruházások túlnyomó többsége az valamilyen energiapolitikai ösztönzés hatására valósul meg, ezek olcsó olajár-környezetben is menni fognak tovább. Valószínűleg az alacsonyabb olajárnak lesz egy negatív hatása az energiahatékonyságra, hiszen az energiahatékonysági projektek egy alacsonyabb ár mellett egy alacsonyabb megtérüléssel szembesülnek, már most látjuk az Egyesült Államokban újra divatba jöttek a nagy terepjárók az olcsó benzinnel hatására, aminek hosszabb távon lesznek kellemetlen hatásai, de mondjuk, azt mondom, hogy a legtöbb megújuló energia-beruházás azt gondoljuk, hogy menni fog tovább. A nem konvencionális gáz

kapcsán érdemes egy különbséget tenni Európa és az Egyesült Államok között, mert Európában gyerekcipőben jár a nem konvencionális gáz és sokkal inkább kutatásról beszélünk, mintsem termelésről, az Egyesült Államokban egy óriási volumenű termelés van. Na most, az Egyesült Államokban nincs olajár-indexálás a gázpiacon, tehát ott a gáznak egy saját piaci ára van. Az olajár-zuhanásnak mégis van hatása az amerikai gáziparra, kettős. Egyrészt az amerikai gázipar az nagyon-nagyon okosan optimalizál a különböző olaj-, kondenzátum-, és gáz-kitermelések között. Tehát például a száz dollár/hordós világban az az iparág, amit amerikai gáziparnak hívunk, az valójában kevesebb, mint felét kereste meg földgázból, több mint a felét különféle olajtermékekből, amik a gázzal együtt jönnek fel a földből. Ugye ezek kevésbé értékesek, ez visszaveti a projekteket, ez a rossz hír. A jó hír viszont az, hogy a száz dollár/hordós olajár mellett az olajipar lusta és elkényelmesedett lett. Egy elég komoly költséginfláció volt az olajiparban, ami most megfordult, most jelenleg egy nagyon-nagyon kemény hatékonyság-javítási erőfeszítések indultak el a világ összes olajvállalatánál, és már most lehet érezni azt, hogy a projektköltségek csökkennek. És figyelembe véve azt, hogy ugye az olaj és a gáz azok ikertestvérek, ugyanolyan fúrótornyokat használunk, ugyanolyan berendezéseket, és így tovább. Ahogy az olajipari költségek csökkennek, az az amerikai palagáz termelési költségeit is javítja. Ugye itt úgy látjuk, hogy az amerikai gázkitermelés az tovább fog növekedni, alacsony árkörnyezetben is. Európában, ugye az európai gázpiacnak nagyjából a fele olajár-indexált, némi leegyszerűsítéssel azt lehet mondani, hogy az orosz és algériai fele árindexált, a norvég, holland, illetve cseppfolyós földgáz fele az pedig piaci árakon történik. Ugye az orosz szerződéseken van egy tipikusan kilenc hónapnyi mozgóátlagolás, tehát idén tavasszal az orosz gáz az elkezd majd igazán nagyon olcsó lenni. És ugye ezért értelemszerűen visszaveti a befektetői kedvet az európai gázprojektekre, mert egy nagyon-nagyon olcsó gázzal kell szembesülni. Az a helyzet, hogy a legtöbb európai országban, Lengyelország az talán kivétel, amely egy sajátos politikai környezet, a legtöbb európai országban igazából nincsen politikai hajlandóság arra, hogy egy pénzügyi prémiumot fizessünk nem orosz gázforrásokért. Tehát úgy fest, hogy egyébként, ha hajlandó vagy fizetni érte, akkor lehet csökkenteni az orosz gáztól való függőségedet, de a legtöbb európai országban nem igazából akarunk fizetni érte. Ugye egy száz dollár/hordós olajár mellett az orosz gáz az olyan drága, hogy a diverzifikáció az többnyire pénzügyileg is attraktív. Ötven-hatvan dollár/hordó mellett az orosz gáz az rendkívül versenyképes az európai piacon, és úgy nagyon-nagyon-nagy filozófiai eltökéltség kell ahhoz, hogy te inkább drágább gázforrásokat fejlessz a piacra.”

Műsorvezető: „Egyébként az alacsony olajár az átrendezheti vagy befolyásolhatja az alapvetően szénhidrogén-kitermelésből élő országoknak az erőviszonyait? Most arra gondolok, hogy például Katar jelentős mennyiségű földgázzal rendelkezik, például Szaúd-Arábia alapvetően inkább olajból szerezte eddig a bevételét, ugye beszéltük is, hogy most inkább napenergiára fordítja, tehát például Katar lehet a következő Szaúd-Arábia? Tehát alapvetően átrendeződhetnek ezek az erőviszonyok az alacsony olajárnak köszönhetően?”

VL: „Tehát azért, Katar alapvetően cseppfolyós földgázt exportál, és azért a cseppfolyós földgáz-piacnak a kétharmada Ázsiában van, és az ázsiai cseppfolyós földgáz-piacnak a nyolcvanöt százaléka az olajár-indexált. Tehát igazából Katar az most Szaúd-Arábiával együtt sír, együtt nevet ebből a szempontból. Két nagyon különböző országról van szó, mert Szaúd-Arábiának egy óriási területe van, egy viszonylag jelentős népessége, tehát egy ilyen nagyobb regionális súlyt képvisel, Katar pedig egy kis ország, kicsi népességgel és egy óriási szén-hidrogén vagyonnal. Katarban az egy főre jutó szénhidrogén vagyon az a többszöröse a Szaúd-Arábiának, mert Szaúd-Arábia egy sokkal nagyobb ország. Katar nagyon ügyesen manőverezett, tehát az északi mező, ami Katar legnagyobb gázmezője, az a világ legnagyobb gázmezője, 1971-ben fedezték fel, és semmi nem történt a '90-es évektől, aztán a '90-es években az új katarai vezetés össze tudta rakni, egy nagyon okos üzleti partnerséget alakítottak ki az Exxonmobil, Shell, BP, mindenki, aki az olajiparban számít, az ott van, valamint egy nagyon okos politikai partnerséget alakítottak ki, Katar exportál Európába, exportál Japánba, exportál Koreába, tehát egy nagyon, mind az üzleti, mind a diplomáciai síkon Katar nagyon ügyesen pozícionálta magát, és cseppfolyós földgázt exportálnak, vannak petrolkémiai üzemek, műanyagot gyártanak gázból, vannak alumíniumkohók, amelyek az olcsó gázt villamos energia-termelésre használják, aztán alumíniumot gyártanak belőle, tehát egy nagyon intelligens, diverzifikált stratégia volt.”

Műsorvezető: „Ugye beszéltük, akik elejétől hallgatnak minket, azok hallották, arról beszélt, hogy gyakorlatilag az a fajta átmenet, legalább is átmeneti időszak már régóta tart, ami a megújuló forrásoknak a növekedését, és mondjuk a hagyományos energiaforrásoknak a háttérbe szorulását, legalább is a kiegyenlítődségét jelenti. Ebben a helyzetben jelenthet-e bármiféle fordulópontot vagy egy kicsi megállót az,

hogy például Norvégia partjainál Norvégia olyan jelentős kőolajmezőre bukkant, ami a hírek szerint, ha nem is az idők végezetéig, de igen-igen hosszú ideig tudja fedezni például Norvégia energiaigényét. Tehát például rábukkanunk új és újabb hagyományos energiakészletekre, ez mit jelenthet a megújuló források szempontjából?”

VL: „Ez lényegében semmit sem jelent, hogy mondjam, mert azt már viszonylag régóta tudjuk, legalább öt éve már tart a nem konvencionális erőforrásoknak a kifejlesztése, tehát a peak oil, tehát az az ötlet, hogy kifogyunk olajból, az számárság, az tájékozatlanság. Praktikusan korlátlan készletekkel rendelkezünk fosszilis energiahordozókból. Hogy kétszáz vagy háromszáz évre elegendő készlet, ez teljesen elméleti vita, mert folyamatosan fejlődik a kitermelési technológia, folyamatosan vannak új készletfelfedezések. Igazándiból a valódi korlát az nem az, hogy mennyi fosszilis energiahordozóval rendelkezünk, hanem a valódi korlát az az, hogy mennyi szén-dioxidot pumpálhatunk a levegőbe, mielőtt komplett módon felborítjuk a bolygónak az ökológiai egyensúlyát, és a számok azok azt mutatják, hogy ha egyetlen egy új fosszilis energiaforrást sem fedeznénk fel az idők végezetéig, és soha semmilyen technológiai fejlődés nem lenne többet a fosszilis energiahordozó-kitermelésben, akkor a már ma ismert, bizonyított készleteknek is körülbelül a háromnegyedének örökre a föld alatt kellene maradnia ahhoz, hogy azt a korlátot betartsuk, hogy nem borítjuk fel a bolygó biológiai egyensúlyát. Tehát természetesen vannak új felfedezések, és lesznek olyan fosszilis energiahordozók, amelyek évszázadokra a föld alatt maradnak. Jó példa erre a Stockmann-gázmező az orosz sarkvidéken, amely ugye Magyarország földgáz-fogyasztását mintegy háromszáz évre tudná fedezni az a mező. Azt a Gazprom eredetileg az amerikai piacra szánta, cseppfolyós földgáz formájában akarták volna exportálni. Putyin elnök személyesen egy nagyon erős politikai prioritást adott a projektnek annak idején. Ugye az amerikai palagáz-kitermelésnek a növekedése az teljességgel kiszorította az importot az amerikai piacról, a Gazprom körülbelül egy évvel ezelőtt határozatlan időre felfüggesztett bármiféle tevékenységet a Stockmann-mezővel kapcsolatban, ami a gyakorlatban azt jelenti, hogy száz évig az ott fog maradni a Jeges-tenger alatt. És a világ még tele van ilyen típusú fosszilis energiahordozókkal, na most, konkrétan, hogy ha mondjuk Norvégiában történik egy új felfedezés, ami egy ilyen nagyon attraktív kombinációja annak, hogy egy kulturált liberális demokrácia, ahol a kormány betartja a szerződéseket, ahol nincs visszamenőleges hatályú jogalkotás, ahol a befektetők biztonságban vannak, valamint közel van Európához, ami egy nagyon jelentős energia-fogyasztó. Nyilván mondjuk Norvégiában egy új felfedezést, azt ki fognak használni, abba be fognak ruházni, azt ki fogják termelni, piacra fogják hozni, és az majd ki fog szorítani a piacról más fosszilis energiahordozókat, de a dolog az úgy fest, hogy ha mindaddig termeljük a fosszilis energiahordozókat, amíg fedezünk fel újakat, akkor előbb fogjuk élettelen sivataggá tenni a bolygót, minthogy elfogynának.”

Műsorvezető: „Egyébként Ön hogy látja, ugye azt mondta, hogy gyakorlatilag az szabhat határt mondjuk a fosszilis energiahordozók felhasználásának, hogy fel kívánjuk-e gyorsítani a klímaváltozást vagy meg akarjuk állítani, Ön hogy látja, van-e elszánás, elhatározás arra, akinek ez mondjuk az ellenőrzése alatt áll, hogy megállítsuk a klímaváltozást?”

VL: „Én azt gondolom, hogy a helyzet az sokkal jobb, mint gyakorlatilag bármikor korábban, mert a klímaváltozás elleni küzdelem az most már nem csak egy európai hobbi. Ma az Egyesült Államokban egy olyan kormányzat van hivatalban, ahol Obama elnökig bezárólag egy nagyon erős elköteleződés van a klímaváltozás megfékezésére. Az Egyesült Államoknak egyébként van egy nagyon komoly technológiai programja, vannak komoly szél- és napenergia-beruházásai. Az új amerikai környezetvédelmi szabályozás az igen szigorú, tehát, hogy mondjam, a politikai kommunikációtól egy picit el kell vonatkoztatni, mert az Egyesült Államok sokkal-sokkal progresszívebb szerepet játszik, mint ami időnként a médiában átjön. És ami ugyancsak rendkívül fontos, az Kínának a szerepe. Kína az elmúlt tizenöt évben egy alapvetően szénre, tehát a legmocskosabb energiahordozóra alapozott gazdasági csodát hajtott végre, és a kínai szénbányászat az, ami az energiát szolgáltatta a kínai gazdasági csodához. Na, most ennek az eredménye az az, hogy Kínában ilyen tízmillió lakosú nagyvárosokban van olyan borzalmasan szennyezett levegő, amire mondjuk Magyarországon a mi korosztályunknak csak ilyen nagyon gyerekkori emlékei vannak a kommunista tervgazdaság iparvárosairól, mondjuk a, nem tudom, én Csepelen nőttem fel, mondjuk Csepel a '70-es években az körülbelül Sanghaj ma, egy huszonegymillió város, vagy még szennyezettebb, és ez nem mehet tovább. S ami nagyon fontos dolog, az az, hogy itt nem arról van szó, hogy különféle nyugati környezetvédő szervezetek mondják New Yorkból vagy Londonból Kínának, hogy ez nem mehet tovább. Nem, a sanghaji

meg a pekingi lakosok mondják azt, hogy ez így nem mehet tovább. És azért most aztán azt látjuk, hogy Kína tavaly bevezetett új környezetvédelmi sztenderdeket erőművi kibocsátásra, amelyek szigorúbbak, mint az Európai Uniónak az új környezetvédelmi szabályozásai, és ezeket be fogják tartani vaskézzel. Napenergia esetében egy óriási gyártó és befektető, szélenergia esetében messze, messze a legmagasabb szélenergia-befektető Kína. Tehát, a, nekem volt alkalmam egyszer Moszkvából Pekingbe repülni Belső-Mongólián keresztül, az ember egy órát ül a gépen és szélkerekek fölött repül, egy ilyen lakatlan, félsivatagos terület, ahol több száz kilométer hosszan az ember ezrével és ezrével vannak az újonnan épített szélkerekek. Vízenegriában hatalmas projektjei vannak Kínának, és huszonhét atomerőmű épül egymással párhuzamosan. Tehát az, hogy Kína egy sokkal határozottabb politikai prioritást ad a környezetvédelemnek, mint bármely korábbi kínai vezetés, és ez nem azt jelenti, hogy egyik napról a másikra minden megváltozott, mert természetesen egy akkora országot meg akkora rendszert, mint amekkora a kínai energiarendszer, nem lehet egyik napról a másikra megfordítani, tehát ez egy évtizedes folyamat lesz, de azt, hogy egy nagyon határozott politikai elkötelezettség, amely lefordítódik óriási volumenű beruházásokra, és Kína ezzel a táskájában jön a párizsi klímacsúcsra, ez egy nagyon optimista szignál.”

Műsorvezető: „Varró László, a Nemzetközi Energiaügynökség igazgatója volt az Aréna ma esti vendége. Hallgatóink a beszélgetést felvételről hallották, köszönjük, hogy elfogadta a meghívásunkat.”

VL: „Én köszönöm.”

2. A Kérelmező által megfogalmazott kifogás

A Kérelmező kiegyensúlyozatlannak tartotta az interjúalany szélenergia-beruházásokkal kapcsolatban kifejtett gondolatmenetét, miszerint vagy Angliában vagy Németországban mindig fúj a szél, s ha a két ország közötti távvezeték-kapacitás megnövelésre kerülne, akkor jelentős mértékben megoldódna a szélkerekek azon hátránya, hogy szélcsendes időben nem termelnek, mivel Németország a saját távvezeték-kapacitásának fejlesztését sem tudja finanszírozni, ráadásul a villamos energia lakossági ára Németországban a legnagyobb az EU-tagállamok között.

A Kérelmező szerint el kellett volna hangoznia, hogy a német költségvetés nem képes fedezni a megfelelő távvezetési kapacitás biztosítását, amelynek következtében elégtelen az ország északi és déli fele közötti távvezeték-kapacitás, s így az Észak-Németországban szélkerekek által termelt villamos energia nem jut el a déli ország részbe.

A Kérelmező kifogásolta azon álláspontjának elmaradását, miszerint Németország kettős mércével mér, ahogy gázellátásának kapcsán, úgy a villamos energia-ellátás területén is, ugyanis a francia atomenergiából származó villamos energia és a Lengyelországba történő villamos energia-export nélkül a német villamos energia-rendszer már összeomlott volna.

Megítélése szerint közölni kellett volna, hogy a villamos energia exportálása más energiahordozók szállításához képest rendkívül gazdaságtalan, amelyet az áramkereskedők a fogyasztókkal fizettetnek meg, ezért minden országnak kötelessége lenne villamos energia-szükségletét a maga területén megtermelni, az export/import mértékét a saját fogyasztás 10%-ában maximálni, s az export/import tevékenységből kizárni az áramkereskedőket, ahogyan azt a magyar kormány tenni szándékozik.

A Kérelmező kifejtette azt is, hogy a villamos energia valójában nem piaci termék, ugyanis semmilyen más energiahordozóval nem helyettesíthető, s Németországnak elemi érdeke, hogy a villamos energia piaci árú maradjon, ellenkező esetben Bajorországban nem lenne villamos energia-ellátás.

3. A kiegyensúlyozott tájékoztatás követelményének alkotmányos értelmezése és szabályozása

Az Alaptörvény IX. cikk (2) bekezdése szerint „Magyarország elismeri és védi a sajtó szabadságát és sokszínűségét, biztosítja a demokratikus közvélemény kialakulásához szükséges szabad tájékoztatás feltételeit”.

Az Alaptörvényben foglalt, a sajtó sokszínűségére vonatkozó kötelezettség részben a kiegyensúlyozott tájékoztatás követelményén keresztül valósul meg. A kötelezettség tartalmát az Smtv. 13. §-a és az Mttv. 12. § (1)-(2) bekezdése együttesen határozzák meg.

Az Smtv. 13. § alapján „A tájékoztatási tevékenységet végző lineáris médiaszolgáltatók kötelesek a közérdeklődésre számot tartó helyi, országos, nemzeti és európai, valamint Magyarország polgárai és a magyar nemzet tagjai számára jelentőséggel bíró eseményekről, vitatott kérdésekről az általuk közzétett tájékoztató, illetve híreket szolgáltató műsorszámokban kiegyensúlyozottan tájékoztatni. E kötelezettség részletes szabályait törvény az arányosság és a demokratikus közvélemény biztosítása követelményeinek megfelelően állapítja meg.”

Az Mttv. 12. § (2) bekezdés szerint „A tájékoztatás kiegyensúlyozottságát – a műsorszámok jellegétől függően – az egyes műsorszámokon belül, vagy a rendszeresen jelentkező műsorszámok sorozatában kell biztosítani.”

Az Smtv. tehát a kiegyensúlyozottság követelményét a tájékoztatási tevékenységet végző lineáris médiaszolgáltatók által közzétett tájékoztató, híreket szolgáltató műsorszámokkal kapcsolatban fogalmazza meg. A törvény rendelkezése szerint ezeknek a műsorszámoknak a közérdeklődésre számot tartó helyi, országos, nemzeti és európai, valamint Magyarország polgárai és a magyar nemzet tagjai számára jelentőséggel bíró eseményekről, vitatott kérdésekről kiegyensúlyozottan kell tájékoztatást adniuk.

A kiegyensúlyozott tájékoztatás kötelezettsége, amely a demokratikus közvélemény kialakulásához szükséges megfelelő tájékoztatás megteremtését segíti elő, nem jelenti a szerkesztői szabadság aránytalan korlátozását. Azt ugyanis, hogy mely események tartanak számot a közérdeklődésre, azaz mely eseményekről készül beszámoló az egyes műsorszámokban, kizárólag a szerkesztő, illetve a médiaszolgáltató döntheti el, tehát nem létezik egyes eseményekről való beszámolási kötelezettség, és a kiegyensúlyozott tájékoztatás csak a ténylegesen közzétett tartalmak vonatkozásában vizsgálható.

A kiegyensúlyozott tájékoztatás követelménye alapján a nyilvánosságot érintő ügyekről szóló tájékoztatásnak, híradásnak meg kell jelenítenie a szembenálló nézeteket, egy adott kérdéssel összefüggésben megfogalmazott releváns álláspontokat a közösség számára össze kell gyűjteni és be kell mutatni.

Az Smtv. alapján a kiegyensúlyozott tájékoztatás kötelezettségének (összefoglalóan) a közéleti kérdésekkel kapcsolatban, az ilyen híreket, tájékoztatást közlétező műsorszámokban kell eleget tenni. Arra vonatkozóan nincs jogszabályi rendelkezés, hogy ezek milyen műfajú műsorszámok lehetnek, tehát a jogalkalmazás során a döntő kérdés nem a műsorszám műfaja, hanem a tájékoztatás, a hír közzétételének a megtörténte. Ettől függetlenül lehet annak is jelentősége, hogy a vizsgált műsorszám milyen módon közelített a témához, az milyen módon szerepelt benne.

Az Smtv. a „demokratikus közvélemény biztosítása érdekében” írja elő a kiegyensúlyozott tájékoztatás követelményét, vagyis a jogszabály meghatározza a kiegyensúlyozott tájékoztatás követelményének alkalmazási körét. Mindezzel összhangban állapította meg a Kúria Kfv.III.37.472/2013/11. számú ítéletében, hogy a kiegyensúlyozott tájékoztatás követelménye nem terjed ki valamennyi, a nyilvánosság előtt zajló vitára vagy véleménykülönbségre. A Kúria előbbieken hivatkozott döntése alapján ahhoz, hogy egy adott tájékoztatással kapcsolatban felmerüljön a kiegyensúlyozott tájékoztatás kötelezettsége, azaz a szabály alkalmazható legyen, szükséges, hogy a tájékoztatás tárgya, tartalma összefüggésben álljon a demokratikus közvélemény igényeivel, szükségleteivel.

A demokratikus nyilvánosság számára fontos kérdések köre rendkívül szerteágazó, taxatív felsorolásuk még általános jelleggel sem lehetséges. Az Smtv. szerint kiterjed a kiegyensúlyozott tájékoztatás kötelezettsége minden, „a közérdeklődésre számot tartó helyi, országos, nemzeti és európai, valamint Magyarország polgárai és a magyar nemzet tagjai számára jelentőséggel bíró eseményről, vitatott kérdéstről” szóló tájékoztatásra. Azaz, nem pusztán a közvetlen „politikai” vonatkozással bíró ügyek tartoznak ide, hanem általában a közéleti kérdések.

Az „Aréna” az Inforádió naponta jelentkező magazin-műsora, ahol a műsorvezető adott témáról négy szemközt beszélget riportalányaival. A műsorszámot a Médiaszolgáltató honlapján így jellemezi: *„Az Inforádió egyik kiemelt műsorának számító ARÉNA című interaktív magazint hétköznap 18 és 19 óra, hétvégén 14 és 15, valamint 18 és 19 óra között sugározza a rádió. Az Aréna vendége nap, mint nap egy-egy fontos közéleti személyiség, politikus, gazdasági vezető, akinek a hallgatók is tehetnek fel közvetlenül kérdéseket.”*

A kifogásolt „Aréna” című műsorszámában – a jelen határozat indokolásának 1. pontjában részletesen ismertetett tartalommal – a műsorvezető a hét ország kezdeményezésére született nemzetközi bizottság (Global Commission on the Economy and Climate) által 2014 szeptemberében kiadott Better Economy, Better Climate című jelentés kapcsán kérdezte a jelentés apropóján Budapestre látogató Varró Lászlót, a Nemzetközi Energiaügynökség olaj-, földgáz- és villamos energia-igazgatóját. A beszélgetés elején elhangzott, hogy Varró László elsősorban energetikai problémaként tekint a klímaváltozásra, mivel a szén-dioxid-kibocsátás háromnegyede az energiaszektorból származik. Ennek kapcsán került szóba az európai, s ezen belül a német energiapolitika, a fosszilis és megújuló energiaforrások kérdésköre.

A Kérelmező állítása szerint azért sérült a kiegyensúlyozott tájékoztatás követelménye, mert a Médiaszolgáltató nem jelenítette meg a Reális Zöldek Klub álláspontját az interjúalany által felhozott német energiapolitikával, a villamos energiával kapcsolatban.

A kérelemmel érintett műsorszám műfaját tekintve rádiós interjú, melyben a riporter egy témakör kapcsán egy meghatározott személy véleményét kérdezte. Jelen esetben nyilvánvaló, hogy nem korlátozható – még a kiegyensúlyozott tájékoztatásra vonatkozó jogszabályi rendelkezésekben foglaltak alapján sem – ez a szabadság, hiszen nem egy aktuális közéleti, politikai esemény vonatkozásában történő tájékoztatás céljával szerepelt a műsorszegmensben az adott beszélgetés (interjú), hanem – vélhetően – a jelentés okán történt budapesti látogatás apropóján. A műsorszám arra vállalkozott, hogy egy meghatározott nézőpontot ismertessen, mutasson be, ezért ennek véleményformáló hatását el kell választani a demokratikus nyilvánosság megteremtését, így a közönség tájékoztatását szolgáló közéleti, politikai vagy hírműsorokétól. Ezt bizonyítja, hogy a műsorszám az interjún kívül semmiféle, az adott kérdéshez kapcsolódó egyéb véleményt, nézőpontot nem ismertetett, és nem is foglalkozott ezen túlmenően a kérdéssel. Erre figyelemmel **megállapítható, hogy a kérelemmel érintett műsorszám tartalmi, valamint műfaji – és ebből következően szerkesztési – sajátosságait szem előtt tartva a kiegyensúlyozott tájékoztatás követelménye jelen esetben nem vizsgálható.**

A fentiek alapján a Hivatal az Mttv. 181. § (1) bekezdése alapján, a 182. § u) pontjában foglalt hatáskörében a rendelkező részben foglaltak szerint döntött, és a kérelmet elutasította.

Az Mttv. 165. § (1) bekezdése értelmében a Hivatal határozata ellen a Médiatanácshoz lehet fellebbezést benyújtani.

A fellebbezésről szóló tájékoztatás a Ket. 72. § (1) bekezdés da) pontján és a 98. § (1) bekezdésén, a fellebbezés előterjesztésének határidejére vonatkozó tájékoztatás a Ket. 99. § (1) bekezdésén, a halasztó hatály a 101. § (1) bekezdésén, a fellebbezés előterjesztése helyének meghatározása a 102. § (1) bekezdésén alapul, az illetékmentességről az Mttv. 181. § (6) bekezdése rendelkezik.

Az eljárás során a Ket. 153.§-a szerinti eljárási költség nem merült fel.

Budapest, 2015. május 8.

Aranyosné dr. Börcs Janka
a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság Hivatalának
főigazgatója nevében és megbízásából

dr. Pap Szilvia
főosztályvezető

Kapják:

1. Személyes adat